

Iwona Mytyk

Odwilż na ekranie, czyli o przekładzie filmu *Карнавальная ночь* na język polski

Wstęp

Wydarzenia mające miejsce w roku 1956 dały początek krótkiemu, aczkolwiek bardzo intensywnemu okresowi w dziejach ZSRR, który otrzymał miano „odwilży”¹. W pierwszej kolejności mowa o XX Zjeździe Komunistycznej Partii Związku Radzieckiego, na którym odniesiono się m.in. do problemu kultu jednostki. To wydarzenie dało początek zmianom mającym na celu przede wszystkim, „rozmrózienie” świadomości społecznej i zniwelowanie strachu panującego w społeczeństwie, wynikającego z systemu stalinowskiego. Rok 1956 był również przełomowy dla reżysera Eldara Riazanowa, który wystąpił ze swoim debiutanckim dziełem *Карнавальная ночь* (*Noc sylwestrowa*). Nie posiadało ono, jak zauważył Sebastian Chosiński, mocy obalenia stalinizmu, ale stało się „ważną cezurą w dziejach totalitarnego kraju [...] symbolicznie zamknęło epokę stalinizmu i rozpoczęło czas chruszczowowskiej „odwilży”. Tym większe to osiągnięcie, że dokonała tego bezpretensjonalna komedia romantyczno-muzyczna”². Politycznie *Noc sylwestrowa* okazała się zatem mimowolnie przełomowa, a w wymiarze formalnym była, o ile nie kontynuacją, to przynajmniej wyraźnym nawiązaniem do najlepszych tradycji ekscentrycznych komedii muzycznych z lat trzydziestych XX wieku, kiedy rewolucyjne kino rozrywkowe starało się, z dobrym skutkiem dla widza radzieckiego, konkurować z hollywoodzkim, „burżuazyjnym” z definicji musicaliem. *Noc sylwestrowa* traktowana jest nie tylko jako dzieło przełomowe, ale i w swej konstrukcji formalnej, sposobie prowadzenia narracji oraz ograniczonym krytycyzmie wobec radzieckiej rzeczywistości społecznej, za reprezentatywne dla całego nurtu radzieckiej komedii poodwilżowej³,

¹ M. Bobula, *O odwilży i jej następstwach. Recenzja książki Joanny Wojnickiej: „Dzieci X Zjazdu. Film w kulturze sowieckiej lat 1956–1968”, „Studia Filmoznawcze” 2014, tom 35, s. 270.*

² S. Chosiński, *Klasyka kina radzieckiego: Komediiowy musical, który pogrzebał stalinizm*, <https://esensja.pl/film/recenzje/tekst.html?id=28775> [dostęp: 6.12.2021]

³ I. Bikkułowa, *Komizm w kultowej radzieckiej komedii filmowej epoki „odwilży” Noc sylwestrowa (1956) Eldara Riazanowa*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny” 2017, nr 4, s. 183–192.

odwołujące się do różnych poetyk – od klasycznej radzieckiej ekscentrycznej do amerykańskiego *slapsticku*⁴.

Akcja *Nocy sylwestrowej* toczy się w momencie kojarzącym się wszystkim, o ile nie z przełomem, to istotną zmianą na lepsze, wyznaczając granice między odchodzącym starym rokiem a nadchodzącym, budzącym nadzieję na odmianę losu, nowym rokiem. Asocjacje z „odwilżą”, powszechnie postrzegane w kategoriach przełomu, nasuwają się niejako automatycznie. Dynamikę tego przełomu napędza konflikt między starym światem⁵, reprezentowanym przez Serafima Ogurcowa, w wykonaniu Igora Ilijńskiego, niereformowalnego aparatczyka, „rzuconego” na odcinek zarządzania domem kultury, niewyobrażającego sobie powitania nowego roku bez troską zabawą, a nowym – reprezentowanym przez pełną entuzjazmu młodzież pod przewodnictwem Leny Kryłowej (w tej roli Ludmiła Gurczenko).

Niniejszy artykuł ma na celu przeanalizowanie fragmentu dialogu, który bezapelacyjnie nawiązuje do okresu odwilży, co uwidacznia się w zachowaniu bohaterów, a także w warstwie językowej. Analiza obejmuje trzy poziomy:

- opis środków językowych, które posłużyły przedstawieniu motywu „odwilży”,
- tłumaczenie fragmentu na język polski – aspekt porównawczy,
- opis źródeł efektu komicznego (mamy do czynienia z gatunkiem komedii, którego głównym celem jest wywołanie u odbiorcy reakcji śmiechu)⁶.

Ta trój etapowość analizy pozwoli wykazać, z jakich środków przekazu korzystał reżyser i czy zostały one prawidłowo oddane w języku docelowym. Zbadamy tym samym możliwość prawidłowej recepcji sceny przez widzów polskojęzycznych.

Za materiał egzemplifikacyjny posłużył mi polski przekład radzieckiego filmu *Карнавальная ночь*, który został wykonany metodą voice-over i udostępniony przez TVP SA (wersję lektorską można również znaleźć na stronach internetowych np. cda).

Środki językowe

Kod czasowy: 00:03:23 – 00:04:04

– Товарищи, есть установка весело встретить Новый год. Это на нас.. Э-э.. Накладывает и в то же время от нас требует...	– Towarzysze, jest polecenie, aby radośnie powitać Nowy Rok. Na nas spoczywa ten obowiązek.
Мы должны провести наше мероприятие так, чтобы никто не мог сказать... Необходимо приложить игру фантазии, чтобы в соответствии со сметой провести наше мероприятие, так сказать, на высоком уровне, товарищи!	O naszej uroczystości nikt nie może powiedzieć złego słowa. Trzeba wykorzystać wyobraźnię, by zgodnie z kosztorysem przeprowadzić naszą uroczystość na wysokim poziomie. I z powagą. Co pani na to?

⁴ P. Stożek, *Maszyna Chaplina, czyli amerykanizm w sowieckiej Rosji*, „Kwartalnik Filmowy” 2017, s. 214.

⁵ O.B. Волобуев, *После XX съезда: „Карнавальная ночь”, „Отечественная история”* 2003, nr 6, s. 69.

⁶ M. Gołaszewska, *Śmieszność i komizm*, wyd. Ossolineum, Wrocław 1987, s. 53–54.

<p>И, главное, понимаешь ли, серьёзно! Как вы считаете, товарищ Крылова?</p> <p>– Подготовить хороший вечер – это дело не шуточное!</p> <p>– Не беспокойтесь, товарищ Крылова, я и сам шутить не люблю и людям не дам!</p>	<p>– Przygotowanie dobrego wieczoru to nie żart.</p> <p>– Proszę się nie niepokoić. Nie lubię żartować i ludziom też nie pozwolę.</p>
--	---

W scenie ukazany został przebieg narady aktywu Domu Kultury w sprawie programu uroczystości noworocznej. To swoista konfrontacja „starego” (dyrektor Serafim Ogurcow) i „nowego”, „poodwilżowego” (grupa młodych aktywistów: Lena Kryłowa oraz Grisza Kolcow i Sierioża Usikow). Ta konfrontacja wyrażona jest nie tylko w sferze postaw i zachowań, ale także w warstwie językowej. Uwidacznia się to w konstrukcji całego dialogu zbudowanego na opozycji języka urzędowego, napszonego, przetykanego biurokratyczną nowomową (posługuje się nią Ogurcow) do swobodnego, zwyczajnego, codziennego języka młodych aktywistów. Kluczem do odczytania przesłania omawianej sceny jest nagłówkowe, przypominające inwokację zawołanie dyrektora Ogurcowa: „Towarzysze, jest polecenie, aby radośnie powitać Nowy Rok” („Товарищи, есть установка весело встретить Новый год”). Dla odbiorcy jest to sygnał, że Ogurcow mentalnie tkwi w przeszłości, nadal jest posłusznym wykonawcą odgórnych poleceń, tyle że o innej, bardziej przyjaznej dla ogółu treści. Oczekiwania nie są już pryncypialne, ale forma jak najbardziej. Jeżeli uwzględnić dziejowy kontekst tej sytuacji – wypieranie „starego” przez „nowe” – wypowiedź Ogurcowa jest zapowiedzią, iż jego dyrektywny język będzie konfrontowany z językiem pozbawionym ukrytych, zakamuflowanych przekazów, o charakterze opresyjnym. Zasadniczym zamysłem estetycznym – jak założyli twórcy – jest zatem przeciwstawienie sobie dwóch światów językowych przypisywanych przez odbiorców dwóm różnym rzeczywistościom historycznym – odchodzącej i nadchodzącej – poodwilżowej. Konfrontacja ta zostaje także wzmocniona w katalogu figur, jakie mają się pojawić w planowanej uroczystości noworocznej.

Kod czasowy: 00:04:10 – 00:04:54

<p>– Я лично продумал этот вопрос и считаю, что наш Новогодний вечер нужно начинать так:</p>	<p>– Uważam, że nasz wieczór noworoczny należy rozpocząć tak:</p>
<p>На сцене, записывайте Тося, согласно русским сказкам, стоит терем-теремок.</p>	<p>Na scenie stoi terem-teremok.</p>
<p>[...]</p> <p>– Подождите, Фёдор Петрович, часы бьют, сколько им положено, и из терема выходит кто?</p>	<p>[...]</p> <p>– Zegar wybija co musi i z teremu wychodzi... kto?</p>
<p>– Медведь? - Нет!</p> <p>– Дед Мороз? - Снегурочка? - Это.</p> <p>– Выходит докладчик!</p> <p>– Докладчик? - Да!</p> <p>И так коротенько, минут на сорок, больше, я думаю не надо, даёт своё выступление.</p>	<p>– Niedźwiedź? - Nie!</p> <p>– Dziadek Mróz? - Śnieżynka?</p> <p>– Nie! Wychodzi prelegent!</p> <p>– Prelegent?</p> <p>– Tak, i przez 40 minut wygłasza referat.</p>

Как вы считаете, товарищ Ромашкина? – Хорошо, это и серьёзно, и в тоже время как-то мобилизует!	Co Pani na to? – Dobrze. To jest i poważne i jednocześnie mobilizujące.
--	--

Na antypodach propozycji Ogurcowa są pomysły młodych, którzy chcą, aby na powitanie nowego roku pojawiły się postacie ze świata bylin i folkloru: Dziadek Mróz, Śnieżynka, Baba Jaga. Figura prelegenta należy do odrębnego porządku kulturowego, niemającego żadnego punktu stycznego z porządkiem ludycznym, do którego należą figury proponowane przez młodych. Większe różnice między nimi ujawniłyby niewątpliwie mniej istotna dla niniejszych rozważań analiza semiotyczna, która skupiłaby uwagę na konceptualizacji potencjału znaczeniowego tych figur. Jednakże przeciwstawienie to uchwytnie jest także w warstwie ekspresji językowej. Figura prelegenta ma zdecydowanie ujemny potencjał ekspresyjności w zestawieniu z figurami kojarzającymi się wszystkim z beztróskim światem dzieciństwa i pierwszymi dziecięcymi lekturami. Kiedy więc w pewnym momencie analizowanej sceny figury z tych obcych sobie światów są ze sobą zestawiane, to efekt dysonansu między starym a nowym łańcem zostaje wzmocniony.

W ten sposób twórcy starali się podkreślić istotę dokonującego się historycznego przełomu, którego inherentnym składnikiem jest także zmiana w języku codziennym, będącym nie tylko narzędziem komunikacji, ale także elementem opisu i ekspresji rzeczywistości.

Kod czasowy: 00:04:59 – 00:05:41

– Со сметой у нас тут как-то туго получается! – Что такое? – Вот тут товарищей Крыловой запланированы: Дед Мороз один, снежинок 30 единиц, а потом, Баба Яга и Коты в Сапогах. – Так.	– Z kosztorysem krucho. – Słucham? – Towarzyszka Kryłowa zaplanowała: Dziadek Mróz – jedna sztuka, śnieżynki – 30 sztuk, później Baba Jaga i Koty w Butach.
– Так вот, Коты у меня в смете запланированы, а на сапоги денег нет. – А вы чё предлагаете? – Урезать. - Чё? - Котов. – Правильно, котов урезать до минимума. – Потом, насчёт Бабы Яги.. У меня ведь на Бабу Ягу единицы нет!	Koty w kosztorysie uwzględnione, ale nie ma pieniędzy na buty. – Co pan proponuje? – Obciąć. – Co? – Koty. – Obciąć koty do minimum! – Później Baba Jaga. Nie mamy nikogo do tej roli.
– Бабу Ягу со стороны брать не будем, воспитаем в своём коллективе! – Попытаемся.	– Baby Jagi z ulicy brać nie będziemy. Wyłonimy z kolektywu. – Spróbujemy.
– Вы всё очень оригинально придумали, Серафим Иванович!	– Bardzo oryginalne to pan wymyślił.
– Да, не зря, можно сказать, поработали серым веществом головного мозга!	– Nie na próżno użył pan szarych komórek.
– Не такое оно у меня уж и серое, как вы думаете, товарищ Усиков?!	– Nie takie one szare, jak się panu wydaje.

Młodzi nie ulegają bynajmniej zmasowanej presji Ogurcowa. Przemawia za nimi dynamika historycznej zmiany, czują, że „historia jest po ich stronie”. Nie podejmują więc frontalnej walki z ekipą Ogurcowa, ale sięgają po narzędzie subtelnej kpiny, ośmieszenia go. Grisza Kolcow i Sierioża Usikow drwiąco rekapituluują program uroczystości forsowany przez dyrektora: „Bardzo oryginalnie to pan wymyślił. Nie na próżno użył pan szarych komórek” („Да, не зря, можно сказать, поработали серым веществом головного мозга!”). Ogurcow pewny swego odgryza się: „Nie takie one szare, jak się panu wydaje” (Не такое оно у меня уж и серое, как вы думаете, товарищ Усиков?!). Mimowolnie się przy tym kompromituje, gdyż jego reakcja rozmija się z intencją młodych aktywistów: odbiera ich słowa nie jako ironię, ale jako swoisty, acz niezbyt zgrabnie wyrażony podziw. Zdarzenie to dowodzi, jak bardzo Ogurcow zamknięty jest w świecie swoich pojęć, jak nieświadomy jest języka nadchodzących czasów: pozbawionego biurokratycznej koturnowości, swobodnego, błyskotliwego, opartego na grze skojarzeń – mowy zwykłych ludzi.

Trzymający z Ogurcowem buchalter Fiodor Mironow wypowiada zdanie: „Z kosztorysem krucho” („Вот! – Со сметой у нас тут как-то туго получается!”) – które ujawnia jego zawód. Za swoistą symboliczną przemoc, unaocznioną w warstwie językowej, która zapowiada konkretne posunięcia, można uznać wyeliminowanie z programu uroczystości noworocznej postaci zaproponowanych w programie przez młodych aktywistów. Księgowy, zachęcany przez Ogurcowa, deprecjonuje kolejno większość pomysłów, oznajmiając przy tym, że, aby zaoszczędzić, rolę Baby Jagi „powierzy się komuś z kolektywu” („Бабу Ягу со стороны брать не будем, воспитаем в своём коллективе!”). Zdanie to w dosłownym tłumaczeniu znaczy, mniej więcej: [Babę Jagę] „wyhodujemy/wychowamy we własnym gronie”. Chtoniczna postać Baby Jagi odzwierciedla ujemne cechy człowieka (fizyczne i psychiczne) oraz kojarzy się z negatywnymi wyborami moralnymi – opowiadaniem się po stronie zła. W przywołanym zdaniu w odniesieniu do Baby Jagi zauważyć można trop zarówno humorystyczny, jak i dydaktyczny. Kluczowe znaczenie ma czasownik *воспитаем*. Zwykle w takiej sytuacji należałoby założyć, że zadaniem kolektywu/ zespołu/ grona jest wychowanie osoby charakteryzującej się pozytywnymi cechami charakteru. W przypadku rzeczywistości ekranowej obserwujemy sytuację zgoła inną – kolektyw bierze na siebie odpowiedzialność za wychowanie Baby Jagi z dwóch powodów: oszczędności i konieczności odgórnego wykonania polecenia, bez jakiegokolwiek refleksji i możliwości sprzeciwu.

Tłumaczenie

W tłumaczeniu nacisk został położony przede wszystkim na osiągnięcie ekwiwalencji w warstwie leksykalnej i zachowanie maksymalnej wierności w warstwie znaczeniowej tak, aby założony przez twórców zamiar przeciwstawienia poprzez język dwóch rzeczywistości historycznych – odchodzącej i nadchodzącej – został zachowany. Pewnych jednak elementów, mogących być potencjalnym źródłem efektu komicznego, nie udało się przekazać autorom tłumaczenia na język polski. Przede wszystkim wstępna tyrada Ogurcowa jest dłuższa i nie aż tak płynna, tak więc nie odzwierciedla pewności siebie mówiącego, która wyraźnie jest wyczuwalna w tekście oryginalnym. Początkowo jest urywana, jakby dyrektor nie był w stanie w „starym stylu” wypowiedzieć się w „nowej sprawie”. Jawnym tego przykładem

jest próba przekładu wstępnego fragmentu wypowiedzi dyrektora: „Товарищи, есть установка весело встретить Новый год. Это на нас.. Э-э.. Накладывает и в то же время от нас требует...” jako: „Towarzysze, jest polecenie, aby radośnie powitać Nowy Rok. Na nas spoczywa ten obowiązek”. Treść tej wypowiedzi została niewątpliwie odzwierciedlona, ale jej struktura jawi się jako znacznie uproszczona, w wyniku czego pewnemu rozmyciu uległa początkowa kontekstualna niepewność mówiącego, przejawiająca się w trudnościach związanych z doбором odpowiednich słów. W moim odczuciu ten jakże znamienity dla przekazu przerywany zestaw konstrukcji składniowych powinien w tłumaczeniu zostać zachowany.

Radziecki odbiorca przekazu już na wstępie otrzymywał jasny komunikat, iż „stare” się chwije, gdyż przedstawiciel tej warstwy społecznej nie wypowiada się już z tak dużą pewnością siebie, jak to było ongiś. Niestety, w polskim tłumaczeniu ten przekaz nie jest czytelny. Zauważalne są jedynie asocjacje z biurokratyczną nowomową, której satyryczna siła przekazu i oddziaływania w tłumaczeniu także została osłabiona.

Szczególnie widoczne jest to w pierwszym zdaniu przytoczonej wyżej wypowiedzi Ogurcowa. W zdaniu tym wyraz *установка* przetłumaczony został jako ‘polecenie’. W istocie „установка” oznacza ‘instalację; wskazówkę; wytyczne’, a więc coś ‘przesądzającego o czymś, wytyczającego kierunek, stanowiącego nieodłączny składnik rzeczywistości’. „Есть установка встретить Новый год” – odczytujemy raczej jako „mamy zadanie do wykonania”. Trafniejszym zabiegiem –wydaje się – byłoby użycie słowa „rozkaz”. Odpowiednikami semantycznymi polskiego leksemu *пolecenie* są w języku rosyjskim słowa: *приказ, распоряжение* i *рекомендация*⁷. Jednakże dwa pierwsze charakteryzują się większą frekwencją, gdyż ostatnie najczęściej tłumaczone jest jako „zalecenie”⁸. Dodatkowo, wyraz „установка” ma tutaj charakter perswazyjny, łączony z żądaniem. Dlatego też tłumaczenie jako „rozkaz” w sposób organiczny wpisuje się w poetykę nowomowy i takie tu powinno być użyte. Potencjał komiczny dysocjacyjnej konstrukcji semantycznej, która nakazuje radośnie powitać Nowy Rok („весело встретить Новый год”) zostaje zachowany, ale jego satyryczne ostrze poprzez zastosowanie słowa „polecenie”, zamiast nasuwającego się, zgodnego zapewne z intencją nadawcy pierwotnego, „nakazuje się” (odgórnie), zostało jednak osłabione. Siły „starego porządku” zwykle nakazywały (także weselić się), aniżeli polecały (zalecały) czy rekomendowały.

Efekt humorystyczny

Zasadniczym źródłem komizmu językowego w analizowanej scenie jest konfrontacja dwóch przeciwstawnych socjolektów: języka świata odchodzącego, dla którego charakterystyczna jest napuszona, opresyjna leksyka i stylistyka dominującej przed odwilżą biurokratycznej nowomowy oraz swojskiego, znacznie bardziej przyjaznego ludziom świata poodwilżowego, którego nośnikiem generacyjnym jest młodzież. Historia opowiedziana w filmie nie jest dystopiczna, lecz silnie osadzona w realiach historycznego przełomu, którego symboliczną cezurą dla ZSRR był 1956 rok.

⁷ Самый большой онлайн словарь, <https://ru.glosbe.com/pl/ru/polecenie> [dostęp: 19.03.2022].

⁸ Tamże.

Realia tej historycznej zmiany były dla odbiorcy pierwotnego, jak zapewne zakładali twórcy filmu, znane, wykorzystywali więc tę okoliczność poprzez wyostrenie różnic między oboma socjolektami w celu ośmieszenia i skompromitowania tego, który się historycznie zużył i został odrzucony. W ten sposób nadawca źródłowy opowiedział się za światem podwilżowym. Na podstawie wersji polskojęzycznej można założyć, iż nadawca pośredni, tj. tłumacz, na zasadzie asocjacji, podobne kompetencje przypisał odbiorcy docelowemu, tj. widzowi polskojęzycznemu. Dlatego, jak można sądzić, obrał strategię ekwiwalencji dynamicznej stanowiącej gwarancję dotarcia z przekazem pierwotnym do tego ostatniego.

W analizowanej scenie efekt komiczny wywołują zawsze wypowiedzi przedstawicieli „starego porządku”, zwłaszcza Ogurcowa, który z racji swojej funkcji podczas narady nad programem uroczystości noworocznych wykazuje się największą aktywnością. Jego stronnicy nie są samodzielni, ich wypowiedzi są rezonerskie. Źródłem efektu komicznego jest także wspomniana wcześniej wewnętrzna absurdalność wypowiedzi Ogurcowa i jego stronników, sprzecznych z podstawowymi zasadami życiowymi, takimi choćby jak niemożliwością rozkazania komuś weselenia się czy bycia radosnym.

Przykładem nazbyt oszczędnego przekładu, nieuwzględniającego wszystkich możliwych komicznych implikacji oryginału, jest wypowiedź Ogurcowa, zapowiadająca występ prelegenta, który „przez czterdzieści minut wygłasza referat”. Przekład ów, jak wspomniałam, wydaje się zbyt lapidarny, gdyż pomija kluczowe dla intencji nadawcy pierwotnego informacje, iż referat ma być „króciutki”, na „około czterdzieści minut” („И так коротенько, минут на сорок”). Dla osiągnięcia efektu komicznego nie jest istotne to, że prelegent będzie wygłaszał referat przez czterdzieści minut, ale to, że Ogurcow uznał go za „króciutki”. W tłumaczeniu jednak ten efekt jest mało czytelny i pozbawiony wyrazistości.

Wnioski

Omówiona i przeanalizowana w niniejszym artykule zaledwie jedna scena z filmu *Карнавальная ночь (Noc sylwestrowa)* stanowi próbkę badań nad tematyką „odwilży” – zjawiska, które znalazło udokumentowanie zarówno w sferze mentalnej, jak i warstwie językowej bohaterów. E. Riazanow w sposób precyzyjny zaakcentował walkę starego i nowego systemu, jednakże zrobił to dosyć subtelnie, aby nie trafić na czarną listę cenzury. Należy podkreślić, że film jest komedią, a przytoczony fragment dialogu w wersji oryginalnej ma zabarwienie humorystyczne. E. Riazanow świetnie radził sobie z tym gatunkiem filmowym, jego filmy obfitowały w ironię i żarty. W ten sposób tworzył i zachował dla potomności satyryczny obraz współczesnej mu rzeczywistości.

W analizie warstwy tłumaczeniowej na język polski starałam się skupić uwagę na wykazaniu ekwiwalentności poziomu leksykalno-semantycznego. Tłumacz prawidłowo przyjął, że efekt komiczny sceny wypływa z kontrastowego zestawienia dwóch rzeczywistości. Należy zaznaczyć, że źródłem humoru danej sceny nie zawsze była tylko opozycja językowa. W pewnych fragmentach zauważamy uchyczenia w tłumaczeniu. Mimo że nie ma to większego wpływu na finalną percepcję odbiorcy, to jednak zubożają humorystyczną warstwę przekazu.

Literatura

- Bikkułowa I., *Komizm w kultowej radzieckiej komedii filmowej epoki „odwilży” Noc sylwestrowa (1956) Eldara Riazanowa*, „Wschodni Rocznik Humanistyczny” 2017, № 4, s. 183–192.
- Bobula M., *O odwilży i jej następstwach. Recenzja książki Joanny Wojnickiej: „Dzieci X Zjazdu. Film w kulturze sowieckiej lat 1956–1968”*, „Studia Filmoznawcze” 2014, tom 35, s. 269–272.
- Самый большой онлайн словарь*, <https://pl.glosbe.com/pl/ru>
- Chosiński S., *Klasyka kina radzieckiego: Komediodowy musical, który pogrzebał stalinizm*, <https://esensja.pl/film/recenzje/tekst.html?id=28775> [dostęp: 6.12.2021].
- Gołaszewska M., *Śmieszność i komizm*, wyd. Ossolineum, Wrocław 1987.
- Stożek P., *Maszyna Chaplina, czyli amerykanizm w sowieckiej Rosji*, „Kwartalnik Filmowy” 2017, № 99, s. 213–216.
- Волобуев О.В., *После XX съезда: «Карнавальная ночь»*, „Отечественная история” 2003, № 6, с. 68–70.

The thaw on the screen: the translation of the film *Carnival Night* (original title: *Карнавальная ночь*) into Polish Abstract

The Thaw was a period in the history of the USSR that influenced various areas of life, including cinematography. The film that started the thaw was *Carnival Night*, directed by E. Ryazanov. The author of the article analyses a fragment of the script's dialogue, in which the director presents the struggle of the “old” and “young”: i.e., the moment of transition from one reality to another. This process is accentuated by the attitude of the film's protagonists, as well as in the linguistic layer, which the author subjected to a comparative analysis. The original film was used as illustrative material, as well as its translation into Polish, made using the voice-over method.

Key words: cinematography of the USSR, Ryazanov's comedy, film translation, thaw, humour

«Оттепель» на экране: перевод фильма *Карнавальная ночь* на польский язык Резюме

«Оттепель» – период в истории СССР, оказавший влияние на разные сферы жизни, в том числе и кино. Фильм, положивший начало «оттепели», – это *Карнавальная ночь*, режиссер Э. Рязанов. Автор статьи пытается проанализировать фрагмент диалогового списка, в котором режиссер представляет борьбу «старых» и «молодых», то есть момент перехода из одной реальности в другую. Этот процесс подчеркивается в мировосприятии главных героев фильма, а также в лингвистическом слое, который подвергался сравнительному анализу. В качестве иллюстративного материала использован оригинальный фильм, а также его перевод на польский язык, сделанный методом закадрового голоса.

Ключевые слова: кинематограф СССР, комедия Рязанова, киноперевод, «оттепель», юмор

[132]

Iwona Mytyk

Iwona Mytyk, magister
ORCID: 0000-0001-9729-8250
Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
e-mail: imytyk@gmail.com

Iwona Mytyk, Master's degree
Pedagogical University of Krakow